

Šiuolaikinė meninio ugdymo didaktika: gerosios praktikos pavyzdžiai

Metodinė priemonė parengta akredituotos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programos „Šiuolaikinė meninio ugdymo didaktika: klasės valdymas ir mokymosi metodai“ (AIKOS kodas: 213000869) dalyvių savarankiškų darbų pagrindu. Kalba neredaguota.

1 tema. Darbas su specialiujų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais meninio ugdymo dalykų pamokose

Žinoti, saugoti ir mokyti

Šiame skyriuje pateiksime seminaro dalyvių analizuotus specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių įtraukimo į mokymosi veiklas atvejus. Mokytojai turėjo išsirinkti vieną mokinį iš savo praktikos, jį stebėti, taikyti mokymų metu įgytas žinias ir reflektuoti patirtį. Etikos sumetimais, stebėtų mokinių vardai pakeisti.

Temą „Specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių mokymosi ypatumai ir meninio ugdymo turinys“ su kvalifikacijos tobulinimo programos dalyviais nagrinėjo Asta Kisieliene, Vilniaus m. psichologinės pedagoginės tarnybos specialioji pedagogė. Psichologė, Ugdymo plėtotės centro metodininkė Irena Ramoškaitė analizavo psichologinius klasės valdymo aspektus. Be to, ji pateikė kiekvieno mokytojų išnagrinėto atvejo psichologinį komentarą.

Svarbiausia mokymų metu iš lektorių išgirsta žinia buvo ta, jog dirbant su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais reikia būtinai išvelgti jų stipriąsias puses ir mokant nuo jų atsispirti. Tad ir mokytojai, analizuodami pasirinktą atvejį, turėjo išvelgti gerąsias mokinio savybes, jomis remtis priimant pedagoginius sprendimus.

Analizuodami specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių mokymąsi mokytojai dažniausiai minėjo šiuos sprendimus:

Žinoti, kokie specialieji poreikiai mokiniams nustatyti

Pasikonsultuoti su specialistais dėl jų mokymosi ypatumų

Pastebėti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, neignoruoti jų

Keisti savo požiūrį į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius

Parodyti jiems dėmesį, paklausti, kaip sekasi, kaip gyvuoja

Kurti abipusiu pasitikėjimu grįstą asmeninį santykį

Gražiai, mandagiai bendrauti, prašyti, nekelti balso

Siekiant geresnio kontakto, analizuoti savo bendravimo ypatumus, ypač balso toną, kreipimosi pobūdį

Padrąsinti imtis užduoties ir ją atliekant

Dažnai prieiti, padėti

Taikyti susitarimus, jų laikytis

Pasiūlyti lankyti neformalų meninį ugdymą

Būtinai atrasti, už ką tokį vaiką pagirti, pasidžiaugti kiekviena, kad ir mažiausia, jo sėkme

Būti pasiruošus įvairių veiklų, kad prireikus būtų galima jas keisti

Dailės mokytojų pateiktos atvejų analizės

Jelena Archipova, Vilniaus Levo Karsavino mokykla

Aida Bijanskienė, Panevėžio Paltaroko gimnazija

Neringa Biskirskienė, Aukštadvario gimnazija

Audronė Jusienė, Prienų rajono Jiezo gimnazija

Rasa Klingaitė, Kauno Juozo Grušo meno gimnazija

Jūratė Pranciliauskienė, Biržų rajono Vabalninko Balio Sruogos gimnazija

Mindaugas Pridotkas, Kauno mokykla-darželis "Šviesa"

Jurga Sprindžiūnienė, Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokykla

Jurgita Stravinskienė, Kauno „Vyturio“ gimnazija

Auksė Žukaitė, Juodšilių Šilo gimnazija, Vilniaus Simono Daukanto gimnazija

Psichologinius komentarus parengė

Irena Ramoškaitė

1. Adelė – perdėtas dėmesio poreikis

Atvejo charakteristika. Adelė (vardas pakeistas), 13 metų. Pasireiškia padidintas dėmesio poreikis, varžymasis dėl autoriteto, neobjektyvus savęs vertinimas (pervertinimas), kitų autoritetų nebuvimas, bendraklasių negirdėjimas, neracionalus, kartais agresyvus elgesys. Ankstyvas fizinis subrendimas, atrodo daug vyresnė už bendraamžius, todėl natūraliai daro įtaką kitiems, klasė dažnai paklūsta jos įgeidžiams ir nuotaikų kaitai, nors intelektu kiti vaikai už ją pranašesni.

Stipriosios mokinio savybės. Jei kuo nors pati susidomi, susikaupusi dirba. Gali pasistengti dėl gero įvertinimo. Gali dirbti grupėje – mėgsta atsakomybę, jei vadovauja ne per sudėtingai ir ne per

ilgai grupės veiklai ir jei kiti pripažįsta jos autoritetą. Nemeluoja. Ne visada, bet kai nori, gali išklaudyti priešingus savo įsitikinimams argumentus ir net pakeisti nuomonę.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Įtraukti Adelę į mokymosi procesą pavyksta tiek, kiek atliekama užduotis jai suteikia galimybių pasireikšti, pavyzdžiui pristatyti savo pateiktą, grupės darbo rezultatus. Tačiau tobulinti rezultatą nelinkusi. Palaikyti asmeninį dialogą su Adele labiausiai padeda pagyrimai, išklausymas. Ji tave girdi ir dalyvauja dialoge, jei žaidi „suaugusius“ – klausi jos nuomonės, paskiri atsakinga, bet vis tik mokytojas turi būti budrus ir laiku „nusodinti“, nes labai greitai pati save pasiskiria viršininke.

Kadangi klasės darbas su Adelės išsišokimais nėra sklandus, stengiuosi jį padaryti konstruktyvesnį, aktyvindama kitus mokinius, prašydama jų pasisakyti, tuo būdu ir Adelę įtraukti į diskusiją, atitraukti nuo jos nuolatinio monologo. Vaikai nesiskundžia dėl Adelės dominavimo, bet atrodo labiau patenkinti, kai ištrauki juos iš „šešėlio“, nes visi iš tiesų labai kūrybingi ir turi ką pasakyti.

Adelė, kaip jau minėta, mėgsta pakalbėti, bet nelinkusi klausytis kitų. Todėl panaudojau *vieną iš klasės valdymo strategijų* – kitų mokinių pasisakymų vertinimo lapo pildymą. Efektas buvo pastebimas iš karto. Sumažėjo nekonstruktyvios saviraiškos, nes buvo priversta klausytis ir pildyti atsakymus. Aišku, ji reiškė nepasitenkinimą, bet užduotis atliko neblogai ir visos klasės darbas vyko daug sklandžiau. Ieškau ir kitų panašių „netiesioginės kontrolės“ būdų – paskiriu grupės viršininke, siūlau pristatyti kelių žmonių bendrą nuomonę, savarankiškai arba dviese ieškoti atsakymo į klausimą ir t.t. Nedrįstu tvirtinti, kad būtent šie elgesio koregavimo būdai buvo veiksmingi.

Adelės elgsenys palaipsniui keičiasi ir dėl natūralaus brendimo proceso. Bet metų pabaigoje jau nebe toks ryškus skirtumas tarp jos fizinės ir intelektualinės brandos, mergaitė labiau save kontroliuoja ir racionaliau reaguoja į pastabas ir draudimus.

Psichologo komentaras

Mokytoja stengiasi ugdyti mergaitės savikontrolės įgūdžius, parinkdama atidos ir atsakomybės reikalaujančias užduotis, o remdamasi jos perdėtu noru atkreipti dėmesį į save, ugdo bendradarbiavimo ir lyderystės įgūdžius. Visada yra gerai rasti būdų, kaip mokinio perdėtą dėmesio siekimą, panaudoti ugdymo procese pamokoje, nedarant kitų žalos kitiems mokiniams.

2. Mantas – socialinių įgūdžių stoka ir adaptacijos problemos

Atvejo charakteristika. Mokinys vardu Matas turintis elgesio problemų, muša kitus klasės draugus, sudaro konfliktines situacijas. Berniuko amžius 7 metai.

Stipriosios mokinio savybės. Labai meniškas. Moka susikaupti kaip jam įdomu. Patinka labai kruopštūs darbai.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Pradėjus Matą mokyti 1 klasėje negalėjau normaliai vesti pamokų. Klasė nusistačius prieš jį, visi pikti ant jo. Mato elgesys siaubingas.

Pradėjau Matą skatinti už menkiausią gerą darbą ir pamačiau, kad jis keičiasi. Labai lengvai pavyko įtraukti mokinį į mokymosi procesą, nes dailė ir technologijos jam patinka. Pradžioje klasė reagavo labai neigiamai, bet didelių pastangų bei vertinimo ir įsivertinimo principais taikytu metodu mes turėjome labai įdomias pamokas. Buvo siekiama, kad dirbtų vienas ir su grupe, bendrautų su kitais, susikauptų, įsijaustų, įsivaizduotų, savarankiškai ir kūrybiškai mąstytų, nagrinėtų, vertintų, darytų išvadas, saugotų aplinką, tausotų ir tvarkingai laikytų medžiagas, įrankius, darbo ir kūrybos reikmenis.

1 pav. Mato dailės mokymasis ir rezultatai

Psichologo komentaras

Kodėl pirmokas konfliktuoja su kitais klasės vaikais gali būti daug priežasčių. Tiek socialinių įgūdžių bendrauti su bendraamžiais stoka, adaptacija naujoje mokyklos aplinkoje ir mokymosi veikloje, tiek asmenybinių – nepasitikėjimas savo jėgomis, baimė klysti, nerimas dėl vertinimo ir kt. Mokytojos taikytos strategijos (drąsinimo, skatinimo, įsivertinimo) padėjo įveikti nerimą dėl mokymosi veiklos, o bendrų veiklų skatinimas pamokoje ugdė berniuko bendravimo įgūdžius bei kitų vaikų toleranciją jam.

3. Jonas – išmoktas bejėgiškumas

Atvejo charakteristika. Mokinys Jonas, jam 12 metų. Nervingas, nepasitiki savimi, nepriima kritikos.

Stipriosios šio mokinio savybes. Protingas, teikiantis vilčių, draugiškas, užsispyręs.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Priėjusi prie vaiko pagyriau jį, kad jis puikus vaikas ir padrąsinau dirbti. Vaikas kategoriškai prieštaravo, atsakydamas, kad nenori ir tai jam nereikia ir niekada neprireiks. Kultūringai ir gražiai dar kartą paprašiau pradėti dirbti, bet jis sake, kad jam to nereikia... Bet nepaisant to, berniukas pradėjo dirbti. Ir tada pasirodė, kad jam nelabai sekasi ir kad tai nepastebėtų bendraklasiai jis nusprendė vaidinti „didvyrį“: suplėšė lapą ir kategoriškai atsisakė dirbti. Bet aš dar gražiau padrąsinau jį, paprašydama pradėti dirbti, pasakydama kad jam puikiai sekasi ir tada vaikas delnais užsidengė akis ir tyliai pravirko. Tuo laiku aš palikau jį ramybėje, kad neatkreipčiau kitų vaikų dėmesį, stebėjau kitų vaikų darbą. Po kelėto minučių vaikas apsiramino (susikaupė) ir pradėjo dirbti. Priėjusi prie vaiko, aš jį pagyriau, pasakiau, kad jam puikiai sekasi. Vaikas pajuto savo pergalę įveikęs nesėkmės baimę. Puikiai dirbo likusį pamokos laiką ir atliko savo darbą už kurį gavo teigiamą įvertinimą.

Psichologo komentaras

Panašu, kad mokytoja susidūrė su išmokto bejėgiškumo elgesiu. Mokinys, jausdamas nepasitikėjimą savo jėgomis tam tikroje srityje, vengdamas kritikos ar neigiamo įvertinimo, buvo linkęs visai nieko nedaryti ar nuvertinti pačią veiklą, kaip nereikšmingą. Mokytojos pasirinkta strategija – neviešinti ir neakcentuoti nesėkmės, suteikti pozityvų palaikymą pasiteisino.

4. Saulius – emocijų kontrolės problemos

Atvejo charakteristika. Saulius, 14 metų, 7 klasės mokinys, globos namų auklėtinis yra impulsyvus, greitai susierzina, nelinkęs priimti kitų nuomonės, silpna mokymosi motyvacija, mėgsta garsiai šaukdamas išreikšti savo nuomonę, sunkiai susikaupia tam tikrai veiklai, užduoties vykdymui (ne visada).

Stipriosios šio mokinio savybes. Sauliui patinka būti: pastebėtam, pagirtam, jis yra paslaugus jei reikia ką nors padėti, gali nuoširdžiai pasikalbėti. Jei jo nuotaika gera – užduotį atlieka iki galo.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Dirbdama su Sauliumi ir visa 7 klase, kuriu tik pozityvius tarpusavio santykius:

- kontroliuoju savo balso toną
- geranoriškai primenu, paskatinu (Saulių skatinu ir saldinais, visuomet jų jam turiu paruošusi)
- per pertraukas stengiuosi rasti bendrą kalbą, skatinu sportuoti
- kai susierzina nukreipiu dėmesį į kitą veiklą
- nesodinu arti kitų konfliktuojančių mokinių

- išklausau Sauliaus nuomonės, paklausu kaip sekasi?
- rodau nuoširdų domėjimąsi
- dažnai aprūpinu priemonėmis

Ne visuomet viskas pasiseka. Klasės draugai reaguoja teigiamai. Kartais didžiąją pamokos dalį praleidžiu būdama arti Sauliaus.

Psichologo komentaras

Berniukas turi emocijų kontrolės problemų ir, įvertinus mokytojos taikytas strategijas, kurios pasirodė sėkmingos, drąsiai galima sakyti, kad jis savo elgesiu (tiek pozityviu: paslaugumas, nuoširdumas, tiek destruktiviu: nelinkęs priimti kitų nuomonę, mėgsta garsiai šaukti kalbėdamas) stengiasi gauti daugiau dėmesio. Kartais jam pasiseka, nes mokytoja pripažįsta, kad „kartais didžiąją pamokos dalį praleidžiu būdama arti Sauliaus“

Patarčiau mokytojai mažinti dėmesio kiekį, t.y. pasirinkti tokias formas, kurios nekenkia pamokai. Ir visada pastebėti, girti už tinkamą elgesį pamokoje.

5. Mykolas – neadekvatus elgesys pamokoje

Atvejo charakteristika. Pasirinktas mokinys Mykolas, penktokas, mokosi pagal palengvintą programą. Berniukui 11 m. Berniukas turi elgesio problemų. Mokinys sunkiai koncentruoja dėmesį, išsiblaškęs. Dažnai pamokos metu nei iš šio, nei iš to pradeda garsiai kalbėti, replikuoti. Gavęs pastabą, reaguoja labai trumpam, po to vėl seka garsūs prisiminimų, įspūdžių pasakojimai, nenustyginimas suole.

Susidaro įspūdis, kad tokiu būdu Mykolas stengiasi atkreipti į save dėmesį, nori būti pastebėtas.

Stipriosios mokinio savybės. Kūrybiškas, drąsus, laisvas, betarpiškas, atviras, paslaugus.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Su šiuo berniuku susipažinau 2016m. rugsėjį. Jau po pirmųjų pamokų buvo aišku, kad jis kitoks – garsiai, pamokos metu, kalba dalykus nesusijusius su pamokos turiniu, monologu nei iš šio, nei iš to pasakoja kokį nors prisiminimą ar juoką. Daug kartų klausia to paties. Stebint šį berniuką, susidarė įspūdis, kad vaikas netelpa savyje, kad įvairiausiais būdais stengiasi atkreipti dėmesį į save.

Sprendimo būdai:

- Gyriau, stengiausi atrasti kiek įmanoma daugiau teigiamų dalykų berniuko darbeliuose ir pasidžiaugti garsiai mažytėmis jo sėkmėmis.
- Pasiūliau pradėti lankyti dailės būrelį. Beje, atėjo ir lankė visus metus.

- Individualizavau užduotis (pvz.: kalbame apie šiltas, vėliau šaltas spalvas, o jis nenori tapyti. Sako, noriu lipdyti automobilių modeliukus. Leidau, tačiau susitarimas buvo toks, kad lipdo du modeliukus. Vieną dekoruoja šiltomis spalvomis, kitą – šaltomis. Tokiu būdu stengiausi atsižvelgti į jo norus ir supažindinti su užduotimi).

Ko gero, pavyko įgyti šio berniuko pasitikėjimą, nes pamokose jis ramesnis, pasitaiko mažiau neprognozuojamo, destruktivaus elgesio atvejų.

Psichologo komentaras

Mokytoja susidūrė su neadekvačiu vaiko elgesiu pamokos metu (garsiai kalba dalykus nesusijusius su pamokos turiniu, monologu nei iš šio, nei iš to pasakoja kokį nors prisiminimą ar juoką). Toks elgesys gali rodyti taisyklių nesupratimą, savęs nekontroliavimą ir pan. bet mokytojos pasirinktų strategijų veiksmingumas rodo, kad ji teisingai įvertino vaiko elgesį, kaip norą atkreipti dėmesį į save.

Kartais tik vienų ar kitų elgesio korekcijos metodų veiksmingumas padeda teisingai nustatyti pagrindinę neadekvataus elgesio priežastį.

6. Aura – autizmo spektro ir intelekto sutrikimai

Atvejo charakteristika. Aura (vardas pakeistas) 18 m., šiais mokslo metais baigia pagrindinio ugdymo individualizuotą programą. Jai nustatyta kompleksinė negalia, vidutinis intelekto sutrikimas, labai dideli specialieji poreikiai, vaikystės autizmas. Aurai dėl išvardintų priežasčių sunku išlikti darbingai ir atidžiai visą pamoką, *užduotis ji atlieka labai greitai, skubėdama, mechaniškai.*

Pamoka turi būti struktūruota (tas pats eiliškumas), reikia vengti dirgiklių (pašalinis pamokos stebėtojas, įvairūs garsai gali sukelti nereikalingas emocijas – dažniausiai neigiamas).

Aura geba manipuliuoti – kai veikla pabosta, reikalauja ją nuvesti į tualetą „Aš tave labai myliu... arba Aura gera mergaitė... nuvesk mane į tualetą arba noriu arbatytės....“ Neįvykdytas reikalavimas baigiasi priepuoliu – savęs žalojimu, agresyvumu, kuris gali būti nukreiptas į kitą asmenį (tuo atveju, jei negali sau kasti, arba draskytis rankų – spjauna, meto daiktus, spiria, gnybia, šaukia, blaškosi).

Stipriosios mokinio savybės. Pažįsta spalvas ir jas parenka pagal numatytą objektą, gali kopijuoti. Atpažįsta darbo priemones bei įrankius. Į pamoką dažniausiai ateina gerai nusiteikusi (antra pamoka). Klausosi užduoties, kuri turi būti labai konkreti, aiški, įvardinta būtent jos asmeniu. (pvz. Aura šiandien spalvins, arba Aura kirps ir klijuos gėles. Jei Aura gerai nusiteikusi ir veikla patinka, pasitenkinimą išreiškia pasikrykštaudama ir pakartodama ką ji veiks.)

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Aura visas užduotis dailės pamokose (ir ne tik dailės) atlieka labai greitai, paskubomis, šabloniškai. Toks jos skubėjimas reikalauja vis naujų veiklų.

Didelių formatų piešimo lapų ir sudėtingesnių piešinių pasirinkimas. Pasiteisino ir didesnių objektų lape, smulkių detalių gausa piešinyje. Pvz. Ornamentas – ant suknelės, ornamentuotos pirštinės, ornamentuotos raidės, nupiešus piešinį, nupiešti ornamentuotus lapo pakraščiuose rėmelius ir pan. *Kai Aura pradeda skubėti ir netvarkingai spalvinti, ją motyvuoja raginimas pasižiūrėti kaip dirba klasėje kiti.*

Pakeitus popieriaus formatą (dydį) ir pakoregavus užduotis situacija keitėsi iš karto, todėl ir toliau sėkmingai taikomas išbandytas būdas.

1. Pasikartojus keliems agresijos (manipiliavimas, nepasiektas tikslas – noriu į tualetą) užsiėmimų metu atvejams, reikėjo ieškoti būdų, kaip to išvengti. Pamokose išbandyti ir keletą mėnesių taikomi elgesio koregavimo metodai veikia ir sėkmingai toliau taikomi.

Susitarimas dėl aplinkybių... Laura į tualetą eis tada, kai pasibaigs pamoka, pamoka pasibaigs 9 val.30 min. Tai reikia pakartoti keletą kartų, taip pat pakartoti turi ir pati Aura. Šis būdas pasiteisino labiausiai.

Ignoravimas. Kartais „suveikia“ dėmesio nekreipimas, užkalbinimas kita tema – pvz. Ką Aura veikė vakar lauke... ir pan.

Pritarimas. Pritarimu „Gerai, Aura, prašau gali eiti į tualetą, bet tu eisi viena, „pagal „Auros taisykles“ Aura viena iš klasės niekada neina. Laikina situacija išsprendžiama, bet gali greit vėl pasikartoti iš naujo (kartais keletą kartų per vieną užsiėmimą).

2 pav. Auros dailės darbai

Pastaba. Visais išvardintais atvejais Auros elgesiui turi įtakos klasėje besimokantys dar 2 mokiniai (broliai dvyniai taip pat su intelekto sutrikimais). Ramūs mokiniai savo pavyzdžiu teigiamai motyvuoja ir rodo kaip reikia tinkamai elgtis, atlikti užduotis, klausytis mokytojo ir mokytojo padėjėjo, kada ir ką daryti.

Psichologo komentaras

Mokytoja gerai atpažįsta tiek autizmo spektro sutrikimo, tiek intelekto sutrikimo sukeltus elgesio ypatumus: mechanišką, šablonišką veiklą, mažai kūrybiškumo, galėjimą sėkmingai veikti tik nekintančioje aplinkoje ir nekintančiomis sąlygomis, abstraktaus mąstymo stoką, savianalizės nebuvimą.

Džiugu, kad mokytoja taiko skirtingas darbo strategijas per pamoką ir išbando skirtingus elgesio koregavimo būdus.

7. Gabija – emocinis jautrumas ir nuotaikų kaita

Atvejo charakteristika. Gabijai yra 13 metų. Jos klasėje mokosi 17 moksleivių. Iš jų 8 mergaitės ir 9 berniukai. Septyni moksleiviai klasėje priklauso socialinės rizikos šeimoms. Klasė judri, triukšminga, sunkiai valdoma. Vedant kiekvieną pamoką būtinas papildomas pasirengimas, atidus bei koncentruotas dėmesys.

Gabija mokosi silpniau ir vidutiniškai. Mergaitėi būdingas nuotaikų svyravimas, dažnai nekontroliuoja savo emocijų bei elgesio. Elgesys priklauso nuo aplinkoje susiklostančios situacijos bei vidinės būsenos. Nuotaikos gali keistis dėl mažiausios priežasties, jautriai reaguojant net į netinkama intonacija ištartą žodį. Dažnai skundžiasi prasta savijauta.

Mokinė pamokoje dažnai reikalauja dėmesio: mergaitė pamokų metu gali pradėti garsiai kalbėti, juoktis, šūkauti. Iškilus problemai, nepasitenkinimui, gali garsiai nusikeikti. Pora kartų yra atėjusi ir atsisėdusi prie mokytojos stalo pamokos metu, savavališkai įsijungusi muziką. Garsiai kalba su mokytoja su pamoka nesusijusiais dalykais. Vos ne kas pamoką Gabija gali išeiti iš klasės bet kokia dingstimi, dažnai į pamoką ateina pavėlavusi. Mokinė jau buvo kelis kartus svarstyta Vaiko gerovės komisijoje.

Gabija klasėje turi draugę Eveliną, kuri ją supranta ir palaiko. Įdomu tai, kad iškilus nesusipratimui, Evelina gali lyg vertėja paaiškinti mokytojui situaciją, apibūdindama Gabijos būseną ar susiklosčiusias aplinkybes. Mergaitės dažnai vaikšto kartu ir pertraukų metu. Vienas berniukas iš klasės domisi Gabija, bando atkreipti į save dėmesį. Tačiau Gabijos elgesys jo atžvilgiu dažnai būna grubus ar agresyvus. Su kitais moksleiviais konfliktuoti vengia.

Bendraujant su Gabija, dažnai gali pasireikšti netikėtai priešiška reakcija. Toks elgesys gali būti traktuojamas kaip skausminga gynybinė reakcija į aplinką: vaikus ir suaugusius. Nepatenkintas saugumo poreikis. Nepasitikėjimas aplinkiniais. Sakytum, mergaitė pasaulį supranta kaip nuolatinę tykančią agresiją ir pavojus, yra nuolat pasirengusi gintis. Gynybinė reakcija- kaip kiekvienos iškilusios problemos sprendimo būdas. Esant nesėkmei (nepavykus gerai atlikti užduotį), kyla nepasitenkinimas, pyktis.

Diskutuojant su klasės auklėtoja, paaiškėjo, kad mergaitės šeimoje susidariusi sudėtinga situacija. Abu tėvai yra išgeriantys, rūkantys. Tėvas smurtauja šeimoje. Kartą įvykus konfliktui su tėvu, mergaitė iškviėtė policiją. Mergaitei buvo priskirtas apsilankymas pas psichologę. Psichologo pagalba buvo rekomenduota ir tolimesniam laikui, tačiau mergaitė pas specialistą nebesilanko, nes tėvai negali jos nuvežti. Panašu, kad po incidento santykiai su tėvu dar pablogėjo, tapo dar labiau įtempti. Žinoma, jog šeimai buvo siūloma pagalba, tačiau paskirtu laiku neatvyko į susitikimą. Daugiau pagalbos padedant gerinti situaciją šeimoje iki šiol nebuvo suteikta.

Stipriosios mokinio savybės. Gabija- nuoširdi ir atvira mergaitė. Esant tinkamoms aplinkybėms, su ja galima rasti bendrą kalbą, diskutuoti, paatvirauti. Nuoširdžiai atlieka tai, ką numachiusi ir kuo yra motyvuota.

Supranta savo situaciją ir turi noro keistis. Jau kelis kartus problemiškas jos elgesys buvo aptartas su auklėtoja, ir ji buvo apsisprendusi stengtis pasikeisti: laikytis drausmės bei elgesio taisyklių. Tikėtina, kad nesikeičianti situacija šeimoje apsunkina jos pastangas ir poslinkis matosi- tik mažais žingsneliais į priekį.

Gabijai patinka sportuoti (lanko lengvosios atletikos užsiėmimus, dalyvauja varžybose). Gabija- aktyvi, fiziškai stipri mergaitė. Sportas- viena iš mėgstamų jos veiklų. Dalyvaudama varžybose, Gabija patiria geras emocijas, patiria sėkmės pojūtį.

Lengvai įsitraukia į veiklas, siekia išreikšti save įvairiais būdais . Gabija noriai lankosi vaikų dienos centre, dalyvauja renginiuose kartu su bendraamžiais.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Problemų sprendimo būdų ieškojimui laiko buvo nedaug: 5-6 pamokos.

Pirmąsias pamokas skyriau nuodugnesniam vaiko pažinimui, stebėjau ir vertinau vis naujas susidariusias situacijas. Panašu, kad klasės kolektyve Gabija priklausytų izoliuotųjų statusui. Mergaitė su kitais vaikais neieško kontaktų, jai būdinga sunki emocinė būseną (depresija). Sakytum, klasės mokiniai jos vengia, nes neketina veltis į konfliktus. Konfliktų metu Gabija būna nenuspėjama, neprognozuojama (gali garsiai šaukti, keiktis, panaudoti fizinę jėgą).

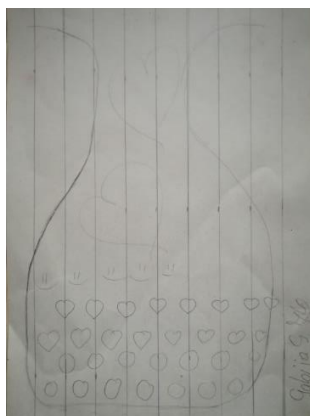
Mergaitės elgesiui būdingas dėmesio siekimas. Tačiau manau, jo negalima vadinti manipuliavimu. Tarkim, tokia situacija: Gabija įeina į klasę pavėlavusi, pradeda garsiai šūkauti, vaikšto. Prieina prie mokytojos, garsiai kalbėdama aiškinasi nereikšmingas smulkmenas ar tiesiog kalba nesusijusiais su pamoka dalykais. Po to paprašyta grįžti į vietą, eidama pro šalį, užkliudo sėdintį Dangirą (kuris yra smulkiausias ir silpniausias klasėje). Žinoma, šis nenori likti skolingas, bando atsilyginti, čiupdamas ir mesdamas kokį daiktą nuo jos stalo. Klasėje kyla sumaištis. Praeina 10-15min., kol pavyksta įvesti tvarką klasėje. Vėliau Gabija nurimsta, tampa lyg ir neapstebima. Tačiau pamokos pabaigoje mergaitė gali tiesiog atsistoti ir išeiti iš klasės, vėl sukeldama sumaištį. Stebėdama Gabiją, įžvelgiau: jei ji išeina pamokos pabaigoje, jos nuotaika būna pasikeitusi, veide atsispindi liūdesys, nerimas ar pyktis. Tokie atvejai pasitaikė, kai nuo pamokos pradžios mergaitė buvo suirzusi.

Tokių ir panašių drausmės pažeidimų metu pildomas drausmės lapas, pranešama auklėtojai. Auklėtoja kalbasi su mokine. Iškilus daugiau problemų vyksta svarstymai Vaiko gerovės komisijoje.

Gilinantis į mergaitės būseną, stebėjau ir save, savo požiūrį, išgyvenimus, elgesį. Apskritai, turiu teigiamą nuostatą į visus vaikus, visad stengiuosi išlikti neutrali, nesusikurdama nei simpatijų, nei antipatijų. Visi vaikai man lygūs. Tačiau tenka pripažinti, kad artimesnis ir glaudesnis ryšys su mokiniu užsimezga, vykdant daugiau laiko ir pastangų reikalaujančias veiklas: dalyvaujant renginiuose, atliekant kūrybinius darbus olimpiadoms ar dailės egzaminams. Tuomet dar daugiau atiduodi savęs, tuo pat geriau pažįsti vaiką. Gerėja santykis su mokiniu. Retesniais atvejais iškyla sunkiai įveikiamų ar neišsprendžiamų problemų. Toks atvejis buvo ir su Gabija. Būtent todėl ir pasirinkau analizuoti jos problemišką elgesį. Ir nė kiek nesigailiu, nes nagrinėdama mergaitės situaciją, stabtelėjau ir atidžiau pažvelgiau į visus aplinkui. Tiesa, klasė, kurioje mokosi Gabija, gana problemiška. Tad Gabiją pasirinkau ne iš karto, rinkausi iš keleto mokinių.

Seminare gavusi šią užduotį, dailės pamokoje su 7 kl. mokiniais kaip tik buvau pradėjusi temą „Raudonfigūrės ir juodafigūrės graikų vazos“. Su moksleiviais aptarę vaizdinę medžiagą, piešėme vazos formą (1 pamoka), tuomet kūrėme detalų piešinį, taikydami graikiškų vazų motyvus (2 pamoka), vėliau spalvinome raudona, oranžine, juoda spalvomis, gvašu (3-4 pamokos). Galiausiai, darbus papildę detalėmis (vaškinės kreidelės), moksleiviai turėjo juos iškirpti ir priklijuoti prie pasirinktos spalvos A3 formato lapo (5 pamoka). Pamokos tema išsitęsė per 1,5 mėnesio, nes dvi pamokos nevyko dėl renginio ir mano išvykimo. Dviejose iš jų Gabija nedalyvavo. Vertinant rezultata, mokinės darbas buvo neišbaigtas (3 pav.). Piešinys neatitiko užduoties reikalavimų (nevaizduojami graikiškoms vazoms būdingi motyvai, darbe trūksta detalių, darbas nenuspalvintas, neiškirptas iš formato). Atliekant darbą, pastangų įdėta nedaug. Vaikams darbu buvo duodami šiek tiek naudoti kartono lapai. Įdomu tai, kad darbui iš duotų lapų Gabija pasirinko suliniuotą lapą ir piešė ant jo. Piešdama naudojo žinomas detales- širdeles ir šypsenėles. Toks sprendimas rodo

teigiamą nuotaiką, optimizmą. Tačiau, praleidusi pora pamokų, mergaitė nespėjo kartu su kitais bendraklasiais ir atsisakė darbą užbaigti namuose.

3 pav. Neišbaigtas Gabijos piešinys

Tuo tarpu kiti klasės mokiniai darbus atliko dėmesingiau: užbaigė darbus iki galo, panaudodami tinkamų detalių, nuspalvindami, iškirpdami ir priklijuodami prie pasirinktos spalvos lapo, kiti nepilnai įgyvendino užduotis. 2 pav. pateikiama keletas darbų iš klasės. Užduotis mokiniai interpretavo gana skirtingai, atliko pagal skirtingus gebėjimo lygius.

4 pav. Keli kitų klasės mokinių išbaigtų darbų pavyzdžiai

Po šios ilgalaikės užduoties mokiniai gavo mažos apimties darbą. Užduotis taip pat buvo siejama su kūrybišku ornamentų pritaikymu piešinyje: „Arabeska. Rytų krašto kilimas“. Aiškinamojoje pamokos dalyje moksleiviai sužinojo apie augalinio ir geometrinio ornamentų skirtumus, stebėjo islamo meno ornamentikos pavyzdžius. Užduotyje buvo nurodyta sukurti augaliniais raštais dekoruotą kilimą bei nuspalvinti akvarele arba spalvotais pieštukais. Moksleiviams buvo duoti pasirinkti kvadrato formos ir stačiakampiai formatai, iškirpti iš A4 lapo.

Kai vaikai pasirinko lapus ir pradėjo piešti, pastebėjau, kad Gabija dekoruoja lapą geometriniais raštais. Priėjusi *ramiu balsu* paaiškinau, kad raštai turėtų priminti augalus, bet ne geometrines formas. Man kalbant, mergaitė (tuo metu buvusi irzli ir įsitempusi), užsidengė rankomis ausis ir pradėjo šaukti, kad nieko nenori girdėti. Šalia sėdėjusi jos suolo draugė tarstelėjo, kad Gabija „ne nuotaikoje“. Palikusi Gabiją piešti, stebėjau ją iš šalies. Pamačiusi, kad ji nebepiešia, įniko į telefoną, pasiūliau piešti toliau: „Džiaugiuosi, kad šiandien dirbai susikaupusi, tęsk toliau piešdama geometrinius ornamentus. Turėtų išeiti gražus darbas. Pasidėk telefoną ir padirbėk dar“. Pamokaėjo į pabaigą. Surinkdama darbus, pastebėjau, kad Gabija dar šiek tiek piešinį papildė. Tai nudžiugino mane. Vadinasi, pagyrimas Gabiją veikia teigiamai, skatinančiai. Per kitas dvi pamokas beveik visi moksleiviai darbus užbaigė iki galo, pagal savo galimybes (5 pav.).

5 pav. Užduoties „Arabeska. Rytų krašto kilimas“ atlikimo pavyzdžiai

Gabiją vis stengiausi paskatinti geru žodžiu, tačiau taip, kad nebūtų pernelyg atkreiptas dėmesys: neformaliai skatinau ir kitus. Tačiau ir šį kartą Gabija darbo nenuspalvino, neužbaigė. Jį parsinešė baigti namuose, bet piešinio nebemačiau.

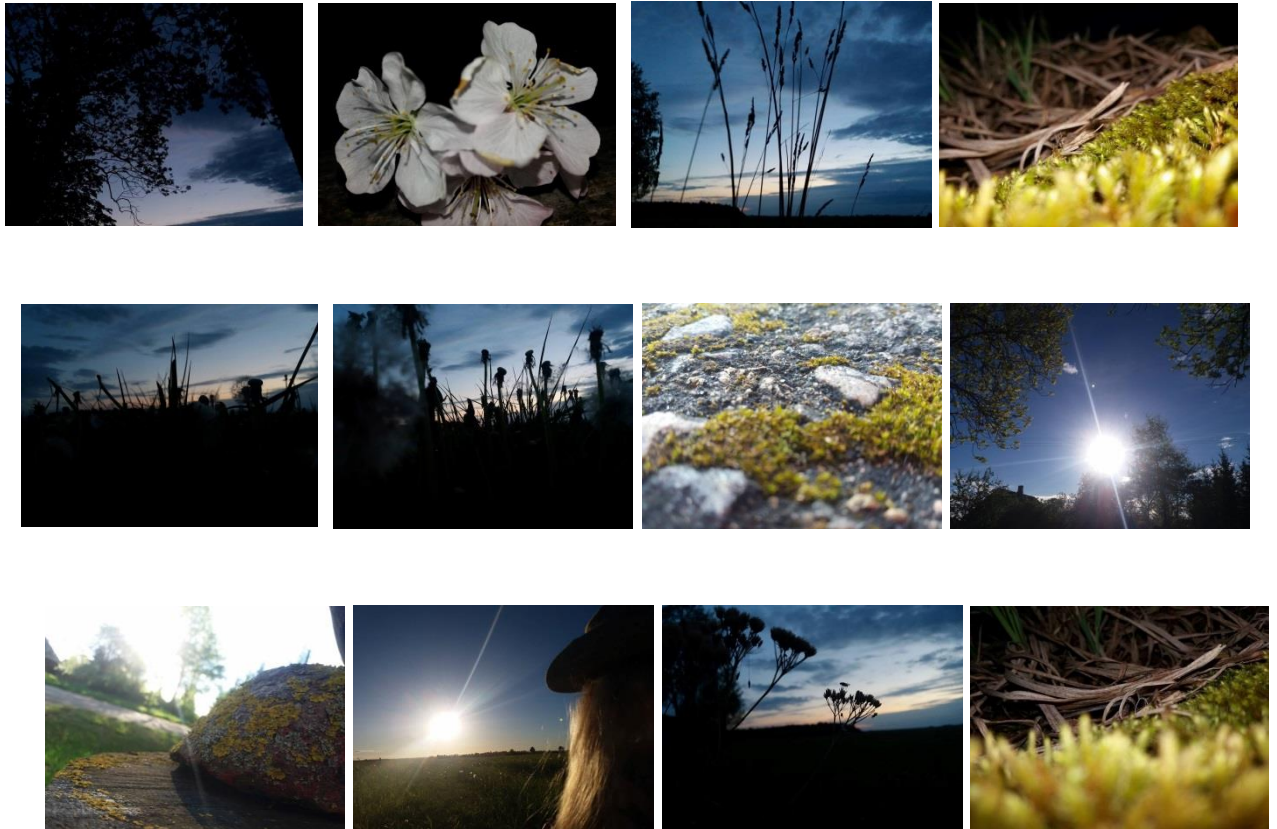
Artėjant pusmečio pabaigai, peržiūrėjome rezultatus. Gabijos pusmečio pažymys vos siekė 4 (ketvertą). Netikėtai ji pati pas mane užėjo per pertrauką ir paprašė papildomų užduočių. Sutarėme, kad atliks aplinkos stebėjimo užduotį. Užduočiai atlikti iškilusius klausimus sprendėme facebook'o pagalba, susirašinėdamos (šią praktiką taikau gana dažnai, su vaikais atliekant didesnius darbus, nes mokykloje būnu tik 1-2 dienas per savaitę). Čia ji vėl pelnytai susilaukė pagyrimo. Kadangi, neturėjo kur atsispausdinti, nuotraukos idėjas stebėjimo lape perteikė eskizais (6 pav.). Džiaugiausi jos pastangomis.

Stebėjimo lapas padės tyrinėti artimiausios aplinkos daiktus, jų vertę ir estetines savybes.

Aplinkos daiktų stebėjimo lapas			
Stebėjimo objektas	Būvo mielis, aš stebėjau daiktus, ant kurio sėdėjo yra parąjė		
Stebėjimo tikslas	Beitalingas tauris, kad išsigalvotum labiau, ką jis reiškia, bei kuo jis naudojamas.		
Vieta	Įvairūs aplinkos daiktai		
Data	2017.05.25		
Stebėjimo trukmė	19.36 - 20.00		
Stebėjimo užrašai, pasirinkto daikto istorija			
Kokių daiktų yra stebėjimo vietoje	Būvo aplinkoje yra daug daiktų kurie traukia akis, tačiau vienas buvo išskirtinis, tačiau jis man pasirodė labai įdomus		
Išankstinė mano nuomonė	Mi žiūrėti apie jį netgi nežinojau jis ypatingas tuo kad jis vieną glaudus, kurio stov ant jo kažkas yra, tačiau jis paprastai ties, kad ant jo yra gėlavas šakelės		
Aplinkinių požiūris	Manau kad aplinkiniai juo naudojami, tačiau apie jį žino mūsų pabenečiai.		
Nupieškite arba nufotografuokite jums įdomaus ar patikusio daikto istoriją. Jei nusprendėte daikto istoriją papasakoti nuotraukų ciklu, fotografuodami parinkite vis kitokį foną (daikto aplinką), papildykite jį kitais daiktais, fotografuokite daiktą iš arčiau ar toliau, ieškokite įdomaus fotografavimo taško (rakurso) ar kadro kompozicijos. Įkelkite istorijos vaizdus į langelius. Po kiekvienu vaizdu parašykite trumpą komentarą (paaiškinkite, kokia istorijos dalis pavaizduota piešinyje ar nuotraukoje, kaip daiktas „bendrauja“ su aplinka ar kitais daiktais).			
			
Susimąstymai	Romantika, vakaras, slapta žuvis	Trapiumas	
Stebėjimo apibendrinimas			
Stebėjimo tikslas, yra pasiektas, Manau, kad viskas tas pats			
Pasiūlymai			
Savo sukurtą daikto istoriją galėtumėte pritaikyti prie tam tikro tikslų			
Vertinimas			
Manau, kad savo aplinkoje vertina lapas, stebėjau, kaip man pasirodė labai įdomus, Manau, kad savo aplinkoje vertina lapas, stebėjau, kaip man pasirodė labai įdomus.			

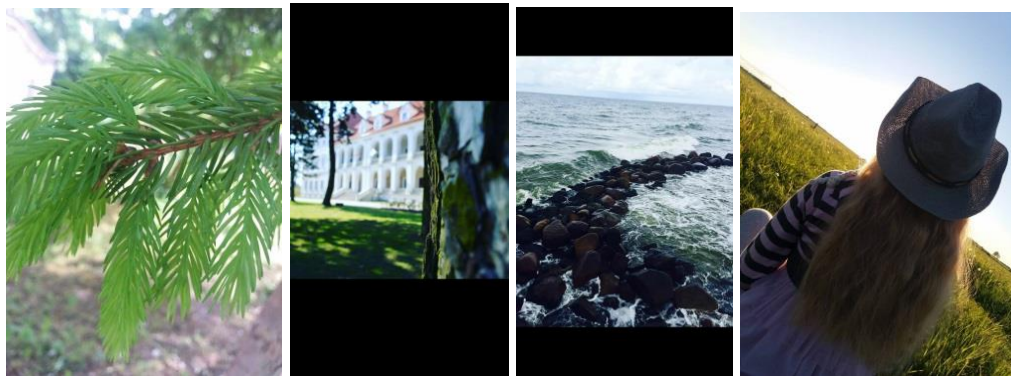
6 pav. Gabijos stebėjimo lapas

Darbą mergaitė iš tiesų nuoširdžiai stengėsi atlikti gerai. Savarankiškai fotografavo, ieškojo tinkamų motyvų stebėjimo darbui (7 pav.).

7 pav. Gabijos fotografijos

Iš visų pateiktų nuotraukų atrinkome keturias tinkamiausias. Gabija jas įvardino (8 pav.).

8 pav. geriausių Gabijos nuotraukų serija

Nors atsiskaičius darbą, pamokoje nebesusitikome, jaučiu, kad paskutinis mūsų kontaktas duos teigiamų pokyčių ateičiai.

Psichologo komentaras

Mokinės emocinis jautrumas ir nuotaikų kaita labai apsunkina darbą pamokoje. Mokytoja jos elgesį (triukšmavimą, kitų mokinių užkabinėjimą, keikimąsi ir pan.) įvertino, kaip dėmesio siekimą, taikė pagyrimą. Ši strategija veikė trumpai. Panašu, kad mergaitė savo elgesiu siekia skaudinti kitus, nes

pati jaučiasi įskaudinta. Todėl veiksmingesnė mokytojos taikoma strategija yra neįsitraukimas į „karą“ su mokine, kai ši atsisako elgtis pagal taisykles ar atlikti užduotį taip, kaip visi kiti.

8. Ferdinandas – bendravimo problemos

Atvejo charakteristika. 6 kl. mokinys Ferdinandas mūsų gimnazijoje pradėjo mokytis nuo 5 klasės, kartu su grupe bendraklasių atvykęs iš pradinės mokyklos. Klasės kolektyvas jau buvo susiformavęs, „lyderystės“ išsiaiškintos. Nauji klasės mokiniai per metus prisitaikė prie gana problemiško, impulsyvaus, sunkiai valdomo klasės klimato. Klasė aiškiai susiskirstė į dvi grupes – „erelius“ ir „tyliąsias peles“.

Ferdinandas klasėje laikomas juokdariu, galinčiu ir leidžiančiu sau elgtis taip, kaip jam patinka, visiškai nesilaikant nustatytų gimnazijos elgesio ir drausmės taisyklių. Akivaizdu, kad jam trūksta suaugusiųjų ir bendraamžių dėmesio. Klasiokai nenoriai su juo bendrauja, bet visišku „atskirtuoju“ jo nelaiko. Dailės užsiėmimuose labai sunkiai sukaupia dėmesį, žemos motyvacijos, dažniausiai atsisako atlikti pasiūlytas ar leistas pasirinkti užduotis, vaikštinėja po kabinetą ir įkyriai trukdo draugams, gadina jų darbus.

Stipriosios mokinio savybės. Jis *nuoširdus* –tiesiai sako, ką galvoja, nesivaržydamas elgiasi su klasiokais ir mokytojais, nors tai ir ne visada malonu. Jis turi *savotišką humoro jausmą ir artistinių gabumų*. Jei užduotis sudomina, jis labai įsigilinęs ir itin kruopščiai ją atlieka. Akivaizdu, kad mokinys turi pakankamai gerai išvystytą *erdvinį mąstymą*. Ypač gerai jam sekasi kurti trimates formas.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Viena iš tokių Ferdinandui patikusių užduočių buvo darbas grupėse dekoruojant seną kabineto stalą (9 pav.). Kartu su klasės „ereliais“ – dar keturiais mokiniais - jis labai susikaupęs ieškojo motyvų, kūryba vyko keičiantis vietomis, papildant jau išdekoruotas dalis ir siekiant sukurti darnią visumą. Grupė susibendravo, ir kiekvienas sekė, kad kitų piešinys derėtų prie visumos.

9 pav. Ferdinandas dekoruoja stalą

Ši užduotis buvo atliekama keturias pamokas, ir per jas nekilo jokių drausmės ar motyvacijos problemų nei su Ferdinandu, nei su kitais klasės mokiniais. Ferdinandas pareiškė, kad tai pirmoji per dvejus metus jam tikrai patikusi ir pavykusi dailės užduotis, ir jis tikisi tokių daugiau. Pasirodo, kad jis gabus dailei. Ypač jam sekasi erdvinės plastikos užduotys. Tikiuosi, kad ir ateityje pavyks jį sudominti kūryba

Psichologo komentaras

Mokytoja stebėjo bendravimo klasėje situaciją. Jos pasirinkta strategija – atliekant ilgalaikę užduotį į grupę paskirti Ferdinandą su populiariais klasės mokiniais, pasiteisino. Berniukas jautėsi patenkintas, gerai įvertino pamokas, turėjo galimybę bendrauti su mokiniais, kuriuos laiko reikšmingais klasėje.

9. Jonas – bendravimo ir adaptacijos problemos

Atvejo charakteristika. Antros klasės mokinys Jonas kiekvienoje dailės pamokoje reikalauja ypatingo ir nuolatinio mokytojo dėmesio. Savarankiškai geba dirbti labai trumpai ir tik konkrečiai nurodytus veiksmus. Pamokos metu nuolat prašo mokytojo pagalbos žodžiu ar priėjęs tempia už rankos. Kadangi klasėje yra 24 mokiniai ir mokytojo konsultacijos ar pagalbos prireikia ir kitiems, jis reikiamo dėmesio negauna. Jonas jaučiasi nesaugus, nes nemoka būti savarankišku. Namuose vaikas perdėtai globojamas, neskatinamas jo savarankiškumas.

Mokykloje dvi dailės pamokos vyksta viena po kitos, antroje pamokoje dingsta bet koks Jono susidomėjimas. Tuomet jis eina į šalimais esančią rūbinę ir užsiima kokiais nors žaidimais. Toks elgesys išbalansuoja ir dar kelis klasėje esančius ypatingesnio dėmesio reikalaujančius mokinius. Mokinio gebėjimai dailės pamokose atitinka patenkinamą lygį. Dažnai nepasiruošia pamokai, neturi iš anksto nurodytų turėti priemonių, negeba dirbti poroje, komandoje.

Stipriosios mokinio savybės. Mokinys labai nuoširdus ir draugiškas, darbštus ir visada pasirengęs padėti, labai mėgsta tvarkytis.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Sprendžiant dėmesio stokos bei elgesio klasėje problemą, nusprendžiau pamokoje savo *veiklos centrą perkelti* prie šio mokinio. Didžiąją pamokos dalį aš sėdžiu šalia jo. Taip galiu padėti atlikti reikiamus veiksmus ir jaustis visada pastebėtu bei saugiu. Kiti mokiniai, kuriems reikalinga pagalba arba patarimas, pamokos metu prieina prie manęs. Periodiškai prieinu prie mokinių, kuriems reikalingas ypatingesnis artimas pastebėjimas, įvertinimas. Mokinys per kelias savaites beveik visai nusiramino ir išlaikyti dėmesį pamokos

užduočiai atlikti gali dvigubai ilgiau, dažniausiai turi reikiamas priemones, padidėjo noras ir motyvacija. Mano minimam mokiniui reikalinga beveik nuolatinė priežiūra ir skatinimas pamokoje, tad išsiaiškinau kaip galiu padėti jam, o kartu ir kitiems. Savarankiškai gebantys veikti mokiniai dirba patys, o prirėikus pagalbos prieina prie manęs. Ypatingai giriu ir skatinu tuos, kurie patys atlikę užduotis padeda kitiems. Klasėje yra dar keturi mokiniai, kuriems reikalingas padidintas mokytojo dėmesys. Vieną pakanka tik padrašinti žvilgsniu, kitiems – kartkartėmis reikia palaikymo ir padrašinimo žodžiu. Taip visi jaučiasi pastebėti, įvertinti. Kadangi išsiaiškinau, kiek ir kokio dėmesio reikia kiekvienam iš penkių probleminio elgesio mokinių, galėjau jį atitinkamai paskirstyti. Tai stabilizavo emocinę atmosferą klasėje, sumažėjo triukšmas. Kiti mokiniai mano dislokacijos klasėje pakitimus priėmė natūraliai, be papildomų klausimų.

Mūsų mokykla – pradinė, bet be klasės auklėtojo mokinius moko ir keli mokytojai dalykininkai – šokio, dailės, muzikos, anglų kalbos, teatro specialistai. Mes, dalykų mokytojai, susirinkome pasitarti dėl elgesio su mokiniais, turinčiais elgesio, mokymosi, intelekto sutrikimų. Iš anksto kiekvienas pasiruošėme sąrašus mokinių, kurie pamokų metu reikalauja ypatingo mokytojo dėmesio. Sąrašai sutapo beveik identišškai, tad galima daryti išvadą kad problemiški ir daug dėmesio reikalaujantys mokiniai tokie yra ne dėl konkretaus mokytojo. O tokių mokinių kiekvienoje iš klasių suskaičiavome nuo 2 iki 9. Kadangi mokytojai dalykininkai moko visose 1-4 klasėse, pasitarėme kokius efektyviausia taikyti elgesio ir reagavimo būdus konkrečiai kiekvienam ypatingo dėmesio reikalaujančiam vaikui. Taip pat nutarėme, kad būtinas intensyvus bendravimas dėl kylančių pamokose problemų su klasės auklėtojomis (dažnai mokinio elgesį gali padėti suprasti informacija apie aplinkybes šeimoje). Taip pat paaiškėjo, kad maža dalis mokinių, dėl savo elgesio absorbuojanti visą mokytojo dėmesį pamokos metu tėra tik viena problemos pusė. Efektyviai nešalinant keleto klasės mokinių probleminio elgesio, klasėje atsiranda „*nematomi*“ vaikai – tai pakankamai gabūs mokiniai, pareigingai atliekantys užduotis. Jie jaučiasi pamiršti ir paleisti pamokoje. Viena mama pasakojo apie pokalbį su savo antroku sūnumi: labai ramus, pareigingas vaikas panoro lankyti kovos menų treniruotes, o paklaustas kodėl, atsakė, kad norėtų klasėje ką nors primušti – tada mokytoja jį pastebėtų. Stengiantis probleminio elgesio mokinį įtraukti į mokymosi procesą, būtinai reikia „pamatyti“ ir likusius mokinius, kad jie būtų pastebėti, paskatinti ir, atitinkamai savo pastangoms, įvertinti pamokoje.

Psichologo komentaras

Mokytojo pateiktas antros klasės mokinio elgesio aprašymas, sudaro įspūdį, kad vaikas nėra pakankamai subrendęs mokymuisi: negali dirbti savarankiškai, nuolat prašo mokytojo pagalbos. Gali būti, kad mokinys turi mažai patirties bendrauti su bendraamžiais, todėl jaučiasi nesaugus. Mokytojo

pasirinkta strategija – sėdėti šalia, pirmiausia sukuria berniukui saugumo jausmą, todėl gali geriau susikaupti, dirbti. Žinoma, ją taikyti ilgai nepartina.

Džiugu, kad mokytojai renkasi aptarti problemiško elgesio, pasidalinti patirtimi.

10. Mikas jaučiasi nesaugiai

Atvejo charakteristika. Mokinys mokosi 6 klasėje (13m). Labai jautriai ir agresyviai reaguoja į aplinkinius, nesupranta pajuokavimų. Jį žeidžia ne tik paliestas jo daiktas, ar pasakytas žodis (kaip jam atrodo netinkama intonacija), bet ir žvilgsniai. Jis įsivaizduoja, kad yra pastoviai apkalbamas ir tai jam sukelia pyktį. Jis puola mušti klasės draugus. Pamokoje nesusikaupia, mažai dirba. Aiškinantis konfliktines situacijas, visada jaučiasi teisus.

Klasės berniukai, matydami jo per daug dideles reakcijas, kartais, pertraukų metu, patys provokuoja replikuodami, juokaudami. Sako, kad nori tik žaisti, kad jis juos gaudytų. Nuo to dažnai ir prasideda įtampa, pyktis, muštynės. Klasės renginių metu, mokinys laikosi nuošaliai, atsisako dalyvauti bendroje veikloje, bet kas vyksta atidžiai, kartais pasislėpęs, stebi.

Stipriosios mokinio savybės. Su suaugusiais mandagus, paslaugus, turintis savo nuomonę.

Išbandytos mokinio įtraukimo į mokymąsi strategijos. Mokinys buvo pasodintas į galinį suolą vienas, kad mažiau galėtų stebėti klasės draugus. Pamokoje dažniau prie jo prieinu. Kiti mokiniai mažiau kreipia į jį dėmesį, o ir jis pats turi mažesnę galimybę blaškytis. Padedu ant suolo jam dar papildomai pavyzdžių, kelis kartus paaiškinu. Skatinu veiklą pagyrimais, kartais pateikiu lengvesnį užduoties atlikimo būdą. Pastebėjau, kad mokinys po kelių pamokų, pradėjo daugiau susikaupti, daugiau dėmesio skirti užduočiai, o ne aplinkai.

Buvo kalbėta ir individualiai su kai kuriais klasės berniukais. Klasės mokiniai per pamoką nebekreipia į jį dėmesio, nebebando provokuoti. Kol pradėjo keistis situacija užtruko apie mėnesį. Pertraukų metu situacija pagerėja, kuriam laikui, kai išsprendžiamas įvykęs konfliktas. Bet po kurio laiko kitokioje formoje vėl konfliktuojama.

Psichologo komentaras

Mokinio įtarumas ir jautrumas greičiausiai rodo jo nesaugumą. Mokytojos suteikta papildoma pagalba (užduočių pavyzdžiai) ir dėmesys situaciją pamokoje daro saugesne, todėl berniukas geriau susikaupia, atlieka užduotis.